Sermo de erroribꝰ circa

sed nūc ꝯuersi estis ad pastorē ⁊ ep̄m aiarū vestraꝝ. Ad hoc quippe tendit oro, ꝓposita vice thematis, deus iudiciū tuū regi da et iusticiā tuā filio regis. Termiabimus ī hoc primā p̄sentis actus ꝓtem, reliqua per lecturā lr̄aꝝ quarūdam ⁊ scedulaꝝ quātuꝫ audire placuerit finietur. Finit ꝓpositio facta a dño cancellario parisiensi coram concilio generali constañ. ex ꝓte regis francie.

¶ Et tunc postmodū dictus cancellariꝰ parisien. Ac magistri Jordanis morini D. puch. nepotis/ ⁊ p. de versailles ambasiatores prefati xp̄ianissimi francoꝝ regis/ et eius noīe pduxerunt coram toto concilio generali. ⁊ in maniby ꝓthonotarij Janueñ. sub custodia concilij tradiderūt lr̄as. ⁊ alia munimēta subsequētiū ꝯprebēsiua instrumentoꝝ ab omnibꝫ ꝓthonotarijs ⁊ notarijs. de⁊ sup dictis datis ⁊ protestatis. Primo quēdam paruū sexternū papireū continen tres ꝓtes principales. In prima ponebanť sex ꝯclusiones theologice contra ꝓpositionē cuiusdam Jobis parui ⁊ doctrinam in eadem ꝯtentaꝫ/ ⁊ incipit Quia ex patentibꝫ ⁊c. In scōa erant octo regule super stilo theologico tenēdo in ꝯdemnatione erroꝝ cum ꝓcertis requisitis. Et incipit super omnia vincit veritas. In tertia erat breuis scedula petitiua exaiationis facien de⁊ de deliberatione quatuor ordinū mēdicantium sup. ix. assertionibꝫ ⁊c. Et incipit attendens xp̄ianissimus. Cuius quaterni magna pars fuit tunc lecta ⁊ specialiter requeste. Item magnā lr̄am regis patentem sup ꝯdēnatione dicte ꝓpositionis D. Jo. parui/ ⁊ incipit Regia maiestas nostra.

Item quendā magnū quaternū papireuꝫ signatū signis duoꝝ notarioꝝ ꝯtinentē ꝓpositionē magistri Jobis parui. Item instrumentum aduocationis dñi cancellarij parisiensis sup ꝓpositione ꝓ eum ex parte vniuersitatis parisien. al's facta coram rege francoꝝ. Item scedulā papireā ꝯtinentem appellationē a iudicibꝫ fidei sup publicatione votoꝝ ⁊c. Item lr̄am patentem vniuersitatis parisien. sup approbatione sententiaꝝ dñi ep̄i parisien. Item quēdam quaternū papireū in quo ꝯtinebať deliberatio fratrū de quatuor ordinibꝫ mēdicantiū sup nouē assertionibꝫ. ¶ Finis.

Sermo eiusdē coram ꝯmissarijs fidei, de erroribus contra fidem ⁊ mores circa preceptum/ nō occides

Estimo me beatū apud te D sacrosanctū Constañ. concilium D cetus celebris reuerendoruꝫ patrū ac ceteroꝝ dñoꝝ/ in omni sapientia ⁊ doctrina ac moꝝ honestate fulgentiū. Estimo inq̄ꝫ me beatū apud te/ cuꝫ sim me defensurus hodie/ maxime te sciente oia/ nedū que apud iudeos sed xp̄ianos sunt ꝯsuetudies ⁊ questiones ꝓter qd obsecro vt patienter me audias. Utiť verbis illis beatissimꝰ lucas cuiꝰ hodie natalis instat celebritas/ qui comes indiuiduus fuit egregij doctoris pauli/ lucas inq̄t est mecū solus ⁊ alibi. Salutat vos lucas medicꝰ carissimus. Cuiꝰ verba oia fm̄ hiero. languētis aīe sunt medicina. Unde cū paulꝰ fuisset a festo traditus in vinculis agrippe regi. Dixit idē rex ei/ pmittiť tibi ratōꝫ reddere ꝓ temetipo. Tūc paulꝰ extenta manu. Estimo me beatū/ inq̄t/ apud te rex agrippa cū sim me defensurus hodie/ maxime te sciente oia q̄ apud iudeos sunt cōsuetudines ⁊ questiones/ ꝓť qd obsecro vt patiēť me audias. ¶ Sic ego de materia. ix. assertionū reuerētissimis p̄ribꝫ ac ceteris dñis ꝯmissarijs in causis fidei ꝓ me nūciaturū/ exīpoꝝ nūc ordinatōe rōem reddditurus. Estimo me beatū/ ꝓť qd obsecro vnūquēq̄ꝫ vt patienť me audiat. ¶ Et in p̄mis q̄dē donādꝰ est ordo dicēdis/ ⁊ euitāda ꝯfusio. hūdꝰ ē insup fmo doctrinal' absq̄ꝫ vlla circuitōe vl' apparatu v̄boꝝ/ q̄lis ē materie q̄ tractať accōmodꝰ. Deniq̄ꝫ remēorāda ē nē distictō. ne fallat nos eq̄uocatō q̄ꝫ distictoꝫ memī me notasse dū p̄dictas. ix. assertōnes cū suis reprobatōibꝫ nūciaui. ¶ Possumꝰ itaq̄ꝫ matiaꝫ hāc duplr̄ ꝯsiderare. vno mō pure theologice ⁊ absolute ꝓ ꝯsideratōꝫ ad ꝯformitatē vl' deformitatē scōm leges diuinas traditas ī scripťa sacra. Alio mō magꝭ respectiue ⁊ scōm t̄mios iurꝭ positiui. in p̄mo tractať ō interesse ip̄iꝰ fidei. in scōo ō intēē p̄sonali. vel ita dicam ꝰ posse nos vno mō ꝯsiderare assertōes. vel alio mō ip̄os assertores aut reprobatores. Primū hactenꝰ obseruaui in omni iudicio taꝫ p̄isiꝰ quā in hoc sacro ꝯcilio. ¶ Recogitās primo ꝓfessiōēꝫ meā ⁊ officiū cācellariatꝰ p̄isiꝰ cui indignꝰ deseruio/ q̄m p̄isiꝰ sic tractanť vie fidei/ ꝓ sacrā theologie facultatē dū deferūť frequēť a diuerť mōi ꝓtibꝫ imo ⁊ a romana curia ñ nūq̄ꝫ q̄tē hēať eē dē facultatꝭ doctriale iudiciū vbi nihil vnq̄ꝫ agiť ō p̄sōis nisi ꝓ ꝯsultē

discussuz fuerit de doctrinis. ¶ Conscius sum p̄terea mihi ip̄i/ q̄ finalis intētio mea est ad extirpationē erroꝝ que fieri pri⁹ potest ⁊ debet/ ꝑ eoꝝ reprobationē doctrinalem seu iudicialem q̄ꝫ damnētur errantes. ¶ Rursus tertio constat qd̄ liberius/ purius/ verius ⁊ citius exquirit̄ veritas ⁊ falsitas reprobat̄/ dum constituit̄ sola lex diuina iudex/ iuxta cōsiderationē aristo. in poli. qui ponit inq̄ꝫ legem iudicem ponit deum/ qui autē addit hominē/ addit ⁊ bestiā et hoc dicit propter sensualitatem bestialē De quo virgilius in. vi. Hinc metuūt cupiunt/ gaudentq̄ timentq̄ conformiter ad illud prosaycum. Confusa sunt hic omnia spes metus meror gaudium. Quo circa cōsulit apud boetium ph̄ia. Tu quoq̄ si vis lumine claro cernere verum/ tramite recto carpere callem/ gaudia pelle/ pelle timorez Spemq̄ fugato/ nec dolor assit/ nubila mens est/ vinctaq̄ frenis Hec vbi regnāt. ¶ Deniq̄ per hunc modum salubrius obseruatur illud Augu. in regula q̄ fiat correctio cum dilectione ꝑsonaꝝ ⁊ odio viciorum. Nec inde videtur queri qualiscunq̄ turbatio pacis dñi q̄z iudices facilius se expediunt si prius instituti erunt circa interesse fidei/ quā qui scd̄m terminos iuris positiui/ prius discutiant materiā tanq̄ prophanam/ sup̄ interesse ꝑsonali. Quod mōstrant apte quinq̄ menses in tali discussione sola fere iam occupati. Unde ⁊ nōnulli ex dominis cōmissarijs/ sicut reuerentissimus pater domin⁹ cardinalis Cameracē. et ip̄e promotor concilij/ et hoc intendere quālibet voluerunt. ¶ Hanc ego modestiam conabor in actu presenti possetenus obseruare qd̄ obsecro neq̄ mihi neq̄ cause fidei/ sed fame que discutit̄ afficiat vl' obsit. Sciunt enī plurimi quēadmodū conati sunt aliqui iugiter hanc materiā trahere ad ꝑsonalia in p̄iudiciū ne dū cause fidei/ sed fame ꝑ lr̄as ⁊ aliter false lese/ in quibus diluendis si sermo flecteret̄ cognosceret̄ apta veritas in elucidationē clariorem cause fidei/ ⁊ in laudem nō mediocrem ip̄am tractantium/ aduersus obtrectantes. ¶ Quāuis preterea nō sufficienter extirpantur errores vbi notorie ꝑseuerant errantes. Nihilominus sperandū est qd̄ corrigētur omnes ad sententiā concilij. Quid igit̄ necesse ꝓuocare vel accusare ꝑsonam errantis si damnare satis est errores. ¶ His itaq̄ p̄locutis veniamus ad materiā que nouem assertiones cū suis approbationib⁹ habet Pro cui⁹ intellectu faciliori ponat̄ velut in vna decretali casus longus. Dehinc breuis sub his lr̄is A. b. c. ¶ Casus est ¶ C rex sup̄mus habet a et b vasallos suos/ q̄ꝝ vnus nō erat subiectus alterius/ qui faciūt cōsiderationes ad inuicē iuramentis terribilib⁹ firmitas B ꝯducit hoīes p̄ce ⁊ p̄cio qui ꝑ insidias p̄meditatas interficiūt subito A non diffidatū nec de hoc p̄monitum neq̄ tale aliquid timentez/ ⁊ hoc inscio C rege/ tandem B factum auoat/ ⁊ proponit se laudabiliter egisse/ imo fecisse debitū suum erga deum ⁊ regem. Pro cui⁹ iustificatione ponit vel poni facit tanq̄ꝫ ꝓ quibusdam regulis seu maximis nouem has assertiones. Itaq̄ ꝑ primā iustificat mortez ipsius A/ quia erat tyrannus vt dicit machinans ꝑ fraudes ⁊ sortilegia ac malū ingeniū in mortem sui regis C ⁊ maxime qꝛ per ipsum regem non poterat bono modo de ipso fieri iusticia. Per scd̄am assertionē dicit se auctorisatū fuisse vt sic ageret ꝑ leges diuinā naturalē ⁊ humanā. Deinde ꝑ tertiam ⁊ quartā iustificat sub regula generali tyrannoꝝ q̄ A debebat viliter ⁊ ꝑ insidias mori. Rursus per quintam sextam et septimam iustificat q̄ rex debet eū auorare remunerare ⁊ benefamare per epistolas et aliter vbicunq̄. Perinde iustificat se nihil egisse contra precepta dei bene intellecta/ non scd̄m literam sed ad sensuz suum/ et hoc in octaua. Postremo iustificat q̄ in nullo periurus fuit confederationib⁹ non obstantibus et hoc per regulam generalem in assertione nona datam ¶ Casus breuis ¶ Quilibet tyrannus potest ⁊ debet licite et meritorie occidi/ per quēcunq̄ vasallum suum vel subditum. Etiam per insidias et blandicias vel adulationes. Non obstante quocunq̄ iuramento seu confederatione factis cum eo/ non expectata sententia vel mandato iudicis cuiuscunq̄ ¶ Hic casus q̄uis sit decisus ꝑ hoc sacrum concilium quod est hereticus/ ⁊ sequatur ex tertia et quarta iunctis prima et vltima. Nihilominus videtur aliquibus diminute poni. ¶ Primo quia non loquitur de auctorisatione per leges diuinam naturalem et humanam vt in secunda. ¶ Secundo non ponit p̄dictos casus quod viriliter vl' ignomīose ⁊ subito. i. sine

diffidatione debeat occidi/ vt in tertia ⁊ q̄r
ta. Deinde nō ponit qd̄ rex debeat auora/
re remunerare ⁊ honorare vt in quinta se/
xta ⁊ septima. Quarto dimittit assertionez
octauaz de falsitate sensus lr̄alis scripture
sacre/ ⁊ q̄ quilibet sit interpres vel epyekes
ei⁹. Deniq̄z silet q̄ Crex sup̄mus nō habet
talem potentiā in suo regno/ q̄ de avasallo
D suo nō possit facere iusticiā. ¶ Querit̄ nūc
si he nouē assertiones in forma sicut sunt/
veniūt iudicio fidei reprobande? Et q̄uis
questio hec materia determinata sic p̄ iudi
ces fidei inferiores de consensu ⁊ approba
tione ipsius Cregis et fere totius cleri ex
his nouem assertionib⁹ tanq̄z cōtentus in
eis sufficient̄ licet diminute sicut patere vi
detur intuentib⁹ diligenter primā tertiam
quartam ⁊ vltimā assertiones/ nostra que/
stio decisa est p̄ hoc sacrum conciliū/ dum
dānauit istam quilibet tyrannus ⁊c̄. velut
hereticam. Nihilomin⁹ ponetur hec qua/
drimembris conclusio. ¶ Nouem assertio
nes cum suis reprobationib⁹ iudicialit̄ iu/
dicate spectant ad fidem etiā explicite. Et
sunt due prout in scedula continetur/ ratio
nabiliter qualificate. Potuerunt insup̄ p̄
doctores ⁊ ordinarios locorum doctrinali
ter ⁊ iudicialiter condēnari. Sunt deniq̄z
per hoc sacrū conciliū vel p̄ sedem aposto/
licam/ de necessitate salutis reprobande/ et
hoc vere vel interp̄tatiue. ¶ Ex cuius con
clusionis probatione que spectat ad theo/
logiam maxime ⁊ interesse fidei/ poterit fa/
ciliter apparere/ quid de interesse persona/
li sentiendū vel agendū erit per scientiā ca/
nonicam. ¶ Sed prius q̄z sermo progre/
diatur vlterius tollendum est quadrupli
citer scandalum/ quod nobis rationationis
iter agentibus posset obsistere. ⁊ aures ali
quorum querelis oppilare vt obsurdesce/
rent veritati. ¶ Ecce inquit querela vna/
quanta vilificatio fidei? quanta depressio
catholice doctrine? vt in quolibet verbo vl̄
actu dicatur hic est error in fide/ hic est he/
resis. Responsio breuis/ deputetur hoc er/
rantib⁹ qui prius ad ea que falsa erant scri
pturam sacram ⁊ fidem protrahere conati
sunt repugnantez. Hinc ista fidei vilifica/
tio/ hinc conculcatio veritatis catholice/
non a defendentib⁹ eam ne taliter concul/
cetur. ¶ Ecce inquit aliorū querela q̄ ni
hil hic fit amore fidei sed odio personali vl̄
rancore/ sed fauore inordinato/ sed p̄ciali/
tate. Sed profecto omnium ille infelicissi/
mus iudicandus esset/ ⁊ miserabilior om/
nibus hominib⁹/ qui cum certissimis in/
cōmodis ne dum bonorum temporalium
sed proprie vite periculo tenderet in infer
num/ ⁊ quomodo tenderet vtiq̄z per pecca
tum odij vel fauoris inordinati quia stipē
dia peccati mors/ non quecūq̄z sed eterna.
Ceterum non quis in hac re loquitur vel
quo animo loquitur/ sed quā verum sit qd̄
loquitur attēdere vos ꝯcernit. ¶ Ecce rur
sus querulant̄ alij/ videte quia nihil h̄ cuz E
modestia vel prudentia talis aut talis agit
sed innititur fantasie proprie ⁊ famositati
Maledictus furor eius quia pertinax/ et
emulatio quia dura/ cui tales ⁊ tales de il/
la natione vel facultate/ per literas ⁊ aliter
contradicunt. At vero consolatur exemplū
christi/ quē ob predicationis feruorem sui
etiam parentes dixerunt in furorem versū
esse. Et de propheticis prioribus viris in/
uenimus dictū vni/ quid querit insan⁹ iste
Deniq̄z profecto/ qui dicere potest cū pro/
pheta domino Consiliū meum iustifica/
tiones tue. Ille iam non proprio capiti fa
mositati vel imprudentie initi dicend⁹ est/
sed solidissime veritatis auctoritati/ q̄uis
in hac parte si testimoniū hominum reci/
pimus. Illud abundantius longe est pro
nobis tam numero q̄z merito. ¶ Cōque/
runtur ad extremū quidam. Ecce inquiūt
quanta regni xp̄ianissimi diffamatio in q̄
tot errores exorti dicunt̄ ⁊ famantur. Im/
mo vero responsum habeat quisquis hoc
obicit ad obprobriū quod ad singularem
⁊ incomp̄abilem laudem eiusdem regni et
incolarum cedit ista erroruz non quidem
publicatio sed virtuosissima debellatio/ q̄
neq̄z proprio sanguini/ neq̄z discriminib⁹
innumeris/ neq̄z proprie parcit vite quan
do protinus vt errores in eodem regno ca
put vt ita dicamus exerere vel in noxium
germen erūpere ceperint. Obseruetur illd̄
de psalmo/ filia babylonis misera beatus
qui tenebit ⁊ allidet paruulos suos ad pe/
tram/ ⁊ illud de nasone/ apprime dum no/
ua sunt praui mala semina morbi. Est enī
humanū peccare sed vere diuinum confe/
stim a peccatis resurgere/ eaq̄z p̄terere vir/
tutis forte pede. ¶ His itaq̄z scandalis ne
pergentib⁹ nobis ad veritatis inquisitōez
noceant eiectis. Deducemus primā partē
ꝯclusionis ex multiplici radice ⁊ p̄ricipal̄r

inuestigando principaliter doctrinaliter ⁊ radicaliter quid proprie sit fides / et vnde quis denominatur fidelis catholicus? Et ex opposito quid sit error in fide vel heresis. Et quis denominatur errans in fide vl' hereticus. ¶ Et primo reiectis pro nūc acceptionib⁹ alijs de fide/quia fides aliquādo dicitur sponsio.i. Thim̄.v. quia p̄maꝫ fidem irritam fecerunt. Et quandoq; fidelitas.puer. Et virū fidelem quis inuenit. Quandoq; cōscientia Ro.ix.omne quod non est ex fide est peccatum. Quandoq; sacramentū fidei augus. ad bonifaciū. Quid est paruulos habere fidem nisi fidei sacramentum. Accipiamus descriptionez fidei de qua locuturi sumus ex verbis apostoli ad Ro.i.vbi dicit/q̄ fides est ex auditu/auditus autem per verbum dei. Unde sicut Aristo. describit scientiam q̄ est habitus firmus per demonstrationem acquisitus/ sic potest describi quid sit fides/q̄ est habitus firmus ⁊ verus per auditum verbi dei acquisitus. Et vocatur hic verbuꝫ dei scriptura sacra/vel inspirata/vel predicata vel scripta seu lecta. ¶ Pro cuius descriptionis declaratione sciendum q̄ sicut scientia multipliciter accipitur sic ⁊ fides/quantuꝫ spectat ad propositum ¶ Accipitur quādoq; enim scientia pro habitu vt descriptum est/quandoq; pro assensu ex tali habitu procedente/ quandoq; pro obiecto illius habitus vel actus/⁊ hoc dupliciter sicut est duplex obiectum qd̄ scimus. Unuꝫ est cōclusio demonstrata mentalis vocalis vel scripta. Aliud est res significata per cōclusionem. Unum vocatur obiectum materiale.aliud formale s̄m thomam. ¶ Amplius scientia quocūq; predictoruꝫ modorum accipiatur solet sumi dupliciť. Uno modo pro vnico vel simplici tali habitu vl' actu vel obiecto. Alio modo pro collectione multorum huiusmodi habituū vel actuum vel obiectorum. Quēadmodum dicimus ph̄icam esse vnam scientiam/ sic methaphisicam/sic medicinam/⁊ sic de alijs. ¶ Conformiter ad predictas distinctiones dicimus/q̄ accipitur fides quandoq; pro habitu/⁊ sic data est descriptio. Quandoq; pro actu ex tali habitu procedente/et proprie pro interiori assensu fidei/improprie pro actu exteriori qui ex hoc interiori procedit. Quēadmodum dicimus iste fideliter agit. Rursus accipitur fides pro obiecto fidei scilicet ꝓpositione credita sicut ē iste articulus Deus est trinus ⁊ vnus/aut etiam res per hanc ꝓpositionem significata sicut dicitur deus est fides mea. Et hic d̄ complexe significabilib⁹ haberi sermo possit quem obmittimus. ¶ Postremo fides accipitur quolibet modorum predictoruꝫ quādoq; pro vnico habitu vel actu vel obiecto.quandoq; pro collectione plurimorum vel omniū. quēadmoduꝫ in symbolo apostolorum/vel athanasij/vel concilij niceni/vel sacre scripture/dicimus fidem catholicaꝫ contineri. Unde ⁊ sic loquiť athanasius dicens. Quicunq; vult saluus esse ante omnia opus est vt teneat catholicam fidem. Et de particulari fide subiungit/fides autem catholica hec est vt vnum deuꝫ in trinitate ⁊c̄. ¶ Consequenter notanduꝫ est q̄ fides pro habitu dupliciter accipitur pro infuso scꝫ ⁊ pro acquisito/sicut est etiā vna scientia habitualis infusa/patet hoc ī xp̄o ⁊ salomone/alia acquisita qualiter descripta est qd̄ est habitus firmus per demōstrationem acquisitus. ¶ Dicamus consequenter pro declaratione descriptionis p̄misse de fide habituali acquisita que infusam p̄supponit/vel eideꝫ innititur ⁊ ab ea formatur si perfecta est/q̄ fides dicitur habitus firmus/ad differentiā opinionis vel suspitionis incerte/sicut ponebat Petrus abelardi p̄ beatuꝫ Bernardū in hoc redargutus. Hec aūt firmitas vel certitudo alia est a certitudine spei/qm̄ vna respicit intellectuꝫ/affectū altera. Thomas dicit q̄ certitudo est ex voluntate figente intellectum. ¶ Addiť in descriptione/verus/ad dr̄am habitus hereticalis fixi/qualē habent heretici. ¶ Subiūgitur tāq̄ ꝓ dr̄a specifica ad alios omnes habitus intellectuales per auditū verbi dei acquisitus. Pro quo notandū est qd̄ ratio specifica fidei est q̄ accipiat certitudinē suam/⁊ veritatē illustratiuam intellectus humani ab auctoritate diuina/ quia scꝫ deus ita iussit vel reuelauit mediate vel imediate p̄ verbū suū inspiratum interius vel exterius p̄dicatū/auditū/ vel lectū. Et sic loquiť Thomas ⁊ antiqui q̄ formalis ratio oīm credibiliū vna est scꝫ veritas prima/ita q̄ assentire aliter non est p̄tinens ad fidem. Et hic requiriť fides infusa ad assentiendū catholice ⁊ hoc fieri nō potest siquis errat in vna tali veritate pertinaciter/ quia iaꝫ deest sibi ratio formalis

credendi alioq̄n non esset ꝑtinax. ¶ Dinc
orit̄ dr̄a certitudinis fidei ad certitudinez
scie/quoniam illa sumit̄ ab extrinsecis tm̄
modo ꝑ locū ab auctoritate/altera deducit̄
ab intrinsecis/sicut ꝑ locū a diffinitione et
similib⁹/ꝛ ita habemus certitudinē vnam
ab extrinsecis qualē habet fides/ alterā ab
intrinsecis qualē habet scientia. Et h̄ suf/
ficit ad ꝓpositum de certitudine/nō intran
do sermonē de alijs habitib⁹ certoꝝ princi
piorum tam intellectualiū quā moralium
in quib⁹ est certitudo euidētie ex terminis
In alijs per exꝑientiā. in alijs per quādaz
adherentiā voluntatis stabilientis se ac fi/
gentis in aliquo a quo non vult dirimi si/
cut diceremus hominē innitentē muro so/
lido certū esse/qualiter etiā dicimus ꝙ cer/
ta est in deo spes nostra/ caritas nostra/ ti/
mor noster/ ꝛ ita de reliquis ad affectū spe
ctantib⁹. Fortassis aūt ꝙ ipa fides certitu/
dinem suā sic accipit ex voluntate/que deo
iubente seu reuelante credere vult imobili
ter/ credere autem non potest nisi volens.
D ¶ Ex quo fit vt fides ꝛ habeat meritum. ꝛ
captiuet omnē intellectū in eius obsequiū
quātūcunq̄ videant̄ rationes ph̄ice/vel hi
storice seu grāmatice seu fantastice/fidei re
pugnantes/ꝛ ꝙ ipe sint nulle saltem ab in/
trinsecis sumpte. Exquo fit p̄terea qd̄ mo/
do viceuersa vt ipam fidem neq̄ exꝑientia
neq̄ intelligentia necessario tollat vel eua/
cuet/quoniā sic innitit̄ auctoritati prime/
siue habeat euidentiā rationis/siue nō ha/
beat euidentiam/ credens in autoritatiua
ꝛ non altera ꝑmanet firmitate. vnde Tho
mas exp̄sse scd̄a scd̄e. q. ij. arti. x. in respon/
sione ad primū argumentū/sic ait. Quan/
do homo habet voluntatē credendi ea que
sunt fidei ex sola autoritate diuina/ etiaz si
habeat rationē demonstratiuā ad aliquid
horum/puta ad hoc qd̄ est deū esse/non ꝓ/
pter hoc tollit̄ vel minuit̄ meritū fidei/hec
ibi. Exquo fit insuꝑ qd̄ fides potest in pa/
tria manere cū visione beata/vel hic in via
pro raptu qualis fuit in paulo/cum intelli
gentia clariori fide/ qualis fuit ꝛ est in do/
ctorib⁹ ꝯtēplatiuis/ ꝛ per anagogicos ex/
cessus illustratis mirabiliter a montib⁹ et/
nis. Nec obuiat illud apl'i/fides est substā
tia rerū sperandarū/argumentū nō appen/
tium. Nec illud Gregorij fides non habet
meritū vbi humana ratio p̄bet exꝑimentū
Quoniā responsio patet ex p̄missis acute
pensatis. Pro quib⁹ facit exemplū illud ꝙ
de ista triangul⁹ habet tres angulos equa/
les duob⁹ rectis/ potest idem homo prius
habere certitudinē ex autoritate dicentis/
qualē nō oportet eū dimittere habita post
modum certitudine alterius generis ex de
monstratione vel exꝑientia fundata. // De
niq̄ deducit̄ ex p̄missis pro re quā intendi
mus ꝙ principia tam intellectualia quam
moralia/similiter ꝯclusiones ex eis demō/
strate. Sil'r ꝓpositiones ph̄ice ꝑ exꝑientiā
habite/ possunt cadere sub fide/ qm̄ tradi
p̄nt a deo iubente ꝛ auctorisante/ sic qd̄ de
tur assensus eis nō quia sint euidentes sed
quia sic deus iubet reuelat aut dicit prout
ecclesia catholica vel scriptura sacra nobis
tradit. Unde ꝯn̄ter ad hoc dicit potest nō
irratōnabiliter/ꝙ fides hic in via semꝑ est
quodāmodo nō appentiū sub ratione for/
mali vel obedientiali ipius fidei/ qm̄ licet
veritas prima sit dese euidētissima ꝛ certis/
sima cui innit̄/nihilomin⁹ ꝙ veritas h̄ pri
ma/ tradiderit credibilia ineuidentia/ vel
alia quelibet ad credendū/ scitur ex sola fi/
de ecclesie vel scripture sacre/ qꝛ scz ecclesia
ꝛ scriptura sacra nobis ita tradunt. Unde
ꝙ tobias habuit canē/ꝛ abrahā filium/po
tuit esse notū ꝑ exꝑientiā/ꝛ ita de innume/
ris/sed ꝙ iste veritates sunt nobis a deo tra
dite ꝑ scriptores libroꝝ ꝯtinentiū talia/ et
creditū est/nō scitū nec euidens. ¶ Altera I
distinctio/quedā sunt pure de fide ꝛc. ꝛ cō/
tinet quatuor gradus. Quedā ꝑtinentia q̄
rum opposita sapiunt heresim Quedā im
ꝑtinentia tractatu de fide. c. ij. ¶ Cōsonāt
nostre descriptioni descriptōes alie vna est
apl'i ad Hebreos. xi. fides ē substātia. i. fū/
damētū reꝝ quas sꝑam⁹ q̄ sunt de⁹ ꝛ xp̄s/ꝛ
in q̄s tendim⁹ ꝑ amorē/argumētū. i. certi/
tudo nō appentiū vel in se vel in rōne obie
ctali scz materialit̄ aut formalit̄ vt dictū est
Item aug. in li. de p̄destinatōe/fides est co
gitare cū assensione ea que ad xp̄ianam ꝑti
nent religionē. Item ysidor⁹. fides est qua
veraciter cedim⁹ id qd̄ nequaq̄ videre va/
lemus. Item crisostom⁹. fides est sanctissi/
me religionis fundamētū. Item magistra
liter. fides est virtus qua ea que ad funda/
mentuz religionis ꝑtinent recte firmiterq̄
credunt̄. ¶ His itaq̄ p̄suppositis ac decla
ratis que in longius trahi p̄nt/dicam⁹ ꝯse
quēter ꝙ in ꝓposito nostro fidē accipimus
obiectiue ꝓ collectione oīm credendorum

propositōnū ex habitu fidei/ prout descri/
psimus. ¶ Unde statim concluditur veri
tas prime ptis nostre ꝛclusionis principa
lis/qō he nouē assertiones que spectāt ad
diuina pcepta/sunt de fide. notando tñ il/
lud aristo. q̃ oppositoꝝ eadem est discipli
na ¶ Deniq̃ p declaratione maiori pla/
cet annotare ad quos moralia precepta in
forma morali pcepta in forma vel affectu
articulos symboli speculatōis reducant q̃ ꝯ
nis ita sit q̃ cuilibet pcepto correspondet
dictamen practicum verum/qō ita creden
dum est sicut articulus fidei in speculati/
uis. Huic pcepto diliges deū correspōdet
istud dictamen. deus est diligendus/ ⁊ isti
non occides/proximus nō est occidendus
glosa ꝓpria voluntate/⁊ ita de reliquis. Di
camus ergo q̃ iste articulus/ est de articul'
q̃ xp̄s est deus verus de deo vero q̄cq̄d igi
tur iubet faciendū est Jubet aūt pcepta le
gis Non occides ⁊c. Et Math. ij. ⁊. xxvi.
⁊ alibi multis locis ergo. Item articul⁹ est
q̃ sacre scripture sunt vere/ qz pducunt in
testimoniū resurrectōnis ibi scōm scriptu/
ras/tradūt aūt scripture decem pcepta igit
⁊c. Item articul⁹ est q̃ spūsanct⁹ locut⁹ est
per ꝓphetas q̄cq̄d igit ꝓphe dicunt p ipsuz
verum est. Fuit aūt moyses ꝓpha qui tradi
dit decem pcepta legis/ imo ⁊ xp̄s fuit ille
ꝓpheta magnus de quo Deut. xviij. q̄ fuit
plenus grē ⁊ veritatis ⁊ p quem veritas fa
cta est. Item in duob⁹ pceptis de dilectōe
dei ⁊ proximi que tradidit xp̄s multis locꝭ
tota lex pendet ⁊ ꝓphe. Sunt igit de lege
⁊ ꝓphetis ⁊ ꝯsequēter omnia moralia pre/
cepta que deducunt ex ipis. Item finis le/
gis scōm apostolū est dilectio/⁊ vtvnaz vi
tam eternā ꝯsequamur. Hoc aūt facere nō
possumus nisi seruando precepta. Si vis
ad vitā ingredi serua mandata. Et iterum
hoc fac ⁊ viues. Item ad aliam ptem arti/
culi qui dicit ⁊ ꝓter nostrā salutem/ que sa
lus nō habet sine pceptoꝝ obseruantia/ p/
tinent igit ad hunc articulū vitam eternaz
salutem reductiue. Item quodlibet prece/
ptum includit in se dictamen rectuz scōm
quod fit bonus actus pcepti/sicut hoc pre
ceptuz Non occides habet istud dictamē.
non licet occidere/ fundatū in hoc vniuer/
sali pcepto Non facias alijs quod tibi fie/
ri non vis/quod principium est de scriptu
ra sacra Math. ij. ⁊c. Item articulus est q̃
est vna ecclesia catholica ⁊ apostolica id ē
fundata in doctrina apostoloꝝ quos spūs
sanctus docuit omnez veritatem/ ⁊ docere
non cessat successores/ et ideo ecclesia non
potest errare/ ⁊ ita quicq̄d iubet est verum.
Jubet aūt decem pcepta ⁊ conclusiones ex
eis ergo ptinent ad hunc articulum vnam
sanctam ecclesiam. ¶ Amplius tertio de/ ⁊
ducamus p exempla ⁊ heresis descriptio/
nem/omnis heresis ptinet ad fidem/ quia
scōm hieronimū heresis est dogma falsum
fidei orthodoxe contrariū. Constat aūt ex
determinatione ecclesie q̃ multe assertio/
nes iudicantur heretice que sunt circa pre
cepta moralia tm̄modo. Exemplū de ista
vsura non est peccatum mortale. Item de
ista/ fornicatio simplex non est peccatum
mortale. Item de ista/non est licitum tene
re vxorē fratris sui/pro qua Johānes mar
tyr fuit. Item de ista licitum est vnicuiq̃
non misso imo prohibito predicare. Item
de ista populares possunt dños suos ad li
bitum corrigere. Item quilibet tyrannus
⁊c. que nup damnata est vt hereticata. Itē
generaliter/nulla ꝓpositio est vera/ que nō
possit fieri catholica/dum scz tradit creden
da in sacra scriptura/ sicut ad ꝓpositum di/
cit hieronim⁹ q̃ aplus de versu ethnico vt
poetico fecit catholicū dum ait. Corrum/
punt bonos mores confabulationes pessi
me. Unde quid minus de fide videtur q̃ꝯ
q̃ thobias habuit canem/ ⁊ aaron barbaz
⁊ tamen qui nunc negaret ptinaciter/ esset
hereticus/ quia repugnaret isti articulo.
Scriptura sacra est vera in se ⁊ in suis pti
bus. fallit igitur hec argumentatio hoc nō
est decredilibus nostre fidei explicite/ igi/
tur non est de fide ⁊c. ¶ Sequitur ex pre/
missis q̃ geometria ⁊ philosophica possūt
eē ⁊ sūt philosophabilia aut geometricabi
lia. Secus de moralib⁹/quoniaz illa faci/
unt ad vnitatem ecclesie que debet esse vna
nedum vnitate sacramentorum ⁊ credibi/
lium ineuidentium/sed etiam actione ⁊ cō
uersatione pacifica in agibilibus morali/
bus naturali lege cognitis. ita q̃ vnitas ec
clesie presupponit vnitatem moralē ¶ No
ta de fide que supeminet rationi semper/si
cut oleum aque. Sic q̃ incipit fides vbi
ratio desinit/⁊ non potest tantū crescere ra
tio naturalis quin supemineat fides ei ⁊c.
¶ Item constat scōm plurimos doctores
q̃ expediuit tradere multa ad credendum
generaliter omnibus populis/quorum ali/

qua sunt euidentia doctꝫ ad deum esse. Et
hoc propter errores phoꝝ ⁊ aliorum/sicut
in proposito de preceptis moralibus que
licet sint euidentia bene dispositis in iudi-
cio rationis/tamē ex ꝯsuetudine ꝑuersa et
aliunde/multi ꝯtingunt errores/ vt stoyci
dixerunt esse opus maxime virtutis se int-
ficere/⁊ in quibusdam regionibꝫ dicunt es-
se religiosum occidere parentes senes ⁊c.
Item de multitudine vxorum de furtis ra
pinis/de adulterijs in quibꝫ errant homi-
nes/nisi ꝑ legem diuinā doceant/exemplū
posset poni in casu nostro ꝑsenti ⁊c. ¶ No
ta tamen qđ ad assentiendū catholice/cui-
cūqꝫ veritati quātūcūqꝫ sciat ꝑ exꝑientiaꝫ
vel demonstrationē/ requirit fides infusa/
que monstrat ⁊ ostendit rationem obiecta
lem credendi/ istam ꝙ deus talem veritatē
tradidit aut iussit per se immediate vel ꝑ ec
clesiam aut scripturam sacram. ¶ Nota q̄
modo nulla est noua heresis/ ⁊ ꝙ determi-
natio pape non est nisi declaratio vel adie-
ctio pene. Nota ockam libro scđo prime ꝑ
tis per totum. Nota quid est explicite de fi
de/illđ scꝫ quid vere ⁊ clare sequitur ex his
que sunt pure de fide ⁊ explicite continen-
tur in scriptura. Unde ꝙ xp̄us habuit ner-
uos non explicite sub hac forma. Simili-
ter ꝙ non omnis mulier habens capillos
rufos non potest interfici a quocunqꝫ/ sed
sequūtur euidenter ex scriptura ¶ Nota ꝙ
nulla est querela dn̄oꝝ tꝑaliū quin possit
ad conciliuꝫ deduci generale terminanda/
si reducatur ad licitum et illicitm/iuxta cō
siderationem vltimam illius sermonis/ꝓ-
sperum iter. ⁊c. ¶ Deinde notanduꝫ est ꝙ
in hoc actu plurime rationes sunt inducte
et ad declarationem secunde partis. Sed
qm̄ alibi sunt tā epilogando q̄ꝫ laciori ser-
mone deducte/istic committuntur ¶ Tan
dem reuolando ad principiuꝫ recitabatur
quemadmodum festus ad paulum se desē
dentem/dixit insanis paule/ multe te litte-
re ad insaniam cōuertunt. Non insanio. re
spondit paulus optime feste/sed veritatis.
et sobrietatis verba eloquens. De hinc cō
uersus ad agrippam credis inquit. Rex a-
grippa/prophetis/scio ꝙ credis. Sic lon
ge amplius habeo fas dicere vnicuiqꝫ vr̄m
O reuerendissime patres et domini ac do-
ctores omni sapientia et doctrina plenissi
mi/ꝙ creditis ꝓphetis. Illi aūt testimoniū
dant de decem p̄ceptis/⁊ de sequelis eoruꝫ
qđ diuina veritate fundata sunt ⁊ ad credē
dum. licet intelligātur imꝓposita. Gratias
igitur agēs qꝛ patienter vt obsecratio facta
erat/me audistis. Sit exoro merces vestra
deus/quia quid tribuam non habeo. Cre
dite vt facitis veritati/ et tempore lib era-
uit vos/⁊ in eterna tabernacula sua luce ꝑ
ducet. Prestante eo ꝑ quē veritas ⁊ gratia
facta est Jesu christo qui est deus benedi-
ctus in secula. Amen ¶ Finit.

Alius sermo eiusdē

Contra assertōnes magistri Johānis par
ui circa p̄ceptum Non occides.

O Portet hereses esse sicut dicit a-
postolus. i. corth. xi. vt qui pro-
bati sunt māifesti fiant in vobis
ꝓbati inquam per fideꝫ in intel
lectu/per caritatem in affectu/ꝑ exercitatio
nem in effectu. Prouidentia nimiruꝫ diui
ne sapiētie/que attingit a fine vsqꝫ ad finē
fortiter/suauiterqꝫ disponit oīa. sapie. viij.
non sineret mala fieri. teste aug. si non pos
set sciret et vellet inde bona elicere/ dispo-
nens finem amoris ꝑuersi ad finē finis bo
ni atqꝫ gloriosi/quod vidit apl'us dum ait:
Scimus quoniaꝫ diligentibꝫ deū om nia
cooperantur in bonū. Et sic omnia inquit
Gr vido kartusiēs vt etiā aliena mala imo
et ꝓpria dum ex peccato consurgit quis hu
milior ¶ Fit aūt hic ex heresibus hoc salu-
bre quatenus sicut corde creditur ad iusti-
ciam/ita fiat ore cōfessio ad salutē. ad Ro.
x. profitendo scꝫ fidem suam extrinsecus/
quod cadit sub precepto obligante ad sem
per nō pro semper/nisi casibus certis/ qui
possunt ad presens quattuor nominari.
Unus est coram infidelibus ⁊ tyrannis si
cut tempore martirū. Alter coram perfidis
hereticis vt tempore doctoꝝ. Tertius ad
testificandū vel respondendū sicut fit corā
indicibus. Quartus doctrinaliter et iudi-
cialiter erudiendū sicut fit a prelatis et do-
ctoribus. In casu primo exercetur patien
tia vti hymnus loquitur/ In secundo sapi
entia ⁊ plerumq̄ꝫ constantia/iuxta dictum
augustini. In tertio meritum acquiritur/
vt dum petrus respondit/tu es christus fi-
lius dei viui/dicit glosa ꝙ fuit hoc ad meri
tum. In quarto doctrinale ⁊ pastorale offi
cium exercetur. Jo. x. ⁊ Mathei. vltimo et
Malachie. ij. ⁊ petri iij. ⁊c. Ex qua distin-
ctione protinus elicitur/ ꝙ quia professio